

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-yil 3-son

VOLUME 6 / ISSUE 3 / 2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.3>

Crossref
Content
Registration

ISSN: 2181-1938

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence>

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 1140-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev, Y. Yarmolik, E. Sharipov,
K. Abduvaliyeva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, X. Yuldasheva

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387

Tasdiqnoma
№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2026-yil 26-iyunda
bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 24
Adadi: 100. Buyurtma: № 72.

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

J. Allayorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquqiy tadqiqotlar oliy maktabi direktori, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

MAS'UL MUHARRIR

N. Ramazonov – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basini mudiri, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

J. Blum – Amerika Qo'shma Shtatlarining Boston kolleji Huquq maktabi professori, huquq doktori (AQSH)

M. Vishovaty – Polshaning Gdansk universiteti professori (Polsha)

M. Hayat – Muhammadiyah Malang universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

A. Xashimxonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

A. Yakubov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro hamkorlik va uzluksiz ta'lim bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Axmedshayeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

X. Xayitov – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi deputati, yuridik fanlar doktori, professor

S. Yusupov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

E. Egamberdiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho'basini dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

Sh. Ismoilov – Toshkent davlat yuridik universiteti Mehnat huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, dotsent

G. Uzakova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

G. Yo'ldasheva – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

A. Yo'ldoshev – Toshkent davlat yuridik universiteti Konstitutsiyaviy huquq sho'basini dotsenti, yuridik fanlar doktori

R. Altiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho'basini professori v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

M. Kurbanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho'basini professori v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

S. Oripov – Toshkent davlat agrar universiteti Huquqshunoslik kafedrasini dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

F. Hamdamova – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti Xalqaro huquq va ommaviy huquq fanlari kafedrasini dotsenti v.b., yuridik fanlar doktori

D. So'fiyeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basini katta o'qituvchisi, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Юриспруденция» – «Yurisprudensiya» – «Jurisprudence» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 1140.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:

О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев, Е. Ярмолик,
Э. Шарипов, К. Абдувалиева,
М. Шарифова, Ш. Бекназарова,
Х. Юлдашева

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1387.

Свидетельство

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
26.06.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 24. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 72.

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент,
ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

З. Эсанова – проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Ж. Аллаёров – директор Высшей школы правовых исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, доцент

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Н. Рамазонов – заведующий сектором узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по филологическим наукам, доцент

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Дж. Блум – профессор юридической школы Бостонского колледжа (Бостон, США), доктор юридических наук

М. Вишоватый – профессор Гданьского университета (Гданьск, Польша)

М. Хаят – преподаватель Университета Мухаммадия Маланг (Индонезия)

А. Хашимхонов – первый проректор по делам молодёжи и духовно-просветительской работе Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

А. Якубов – проректор по международным связям и дополнительному образованию Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

М. Ахмедшаева – профессор сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Х. Хайитов – депутат Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

С. Юсупов – заведующий сектором административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Э. Эгамбердиев – доцент сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Ш. Исмоилов – заведующий сектором трудового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

Г. Узакова – заведующая сектором экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Г. Юлдашева – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Юлдошев – доцент сектора конституционного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Р. Алтиев – и. о. профессора сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

М. Курбанов – и. о. профессора сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

С. Орипов – доцент кафедры права Ташкентского государственного аграрного университета, доктор философии по юридическим наукам

Ф. Хамдамова – и. о. доцента кафедры международного и публичного права Университета мировой экономики и дипломатии, доктор юридических наук

Д. Суфиева – старший преподаватель сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” legal scientific and practical journal was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020 with certificate No. 1140.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of journal materials are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Mustafaev, E. Yarmolik, E. Sharipov,
K. Abduvalieva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, Kh. Yuldasheva

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Editorial office address::
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Subscription index: 1387.

Certificate
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 26.06.2026.
Paper size: A4. Cond.p.f: 24.
Units: 100. Order: № 72.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

J. Allayorov – Director of the Graduate School of Legal Research of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

EXECUTIVE EDITOR

N. Ramazonov – Head of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

J. Blum – Professor of Law School of Boston College, Doctor of Law (Boston, USA)

M. Vishovaty – Professor of the University of Gdańsk (Gdansk, Poland)

M. Hayat – Lecturer of the University of Muhammadiyah Malang (Indonesia)

A. Khashimhonov – First Deputy Rector for Youth Affairs and Spiritual and Educational Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

A. Yakubov – Deputy Rector for International Relations and Further Education of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

M. Akhmedshaeva – Professor of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Kh. Khayitov – Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

S. Yusupov – Head of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

E. Egamberdiev – Associate Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

Sh. Ismoilov – Head of the Department of Labor Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

G. Uzakova – Head of the Department of Environmental Law of the Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

G. Yuldasheva – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Yuldoshev – Associate Professor of the Department of Constitutional Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

R. Altiev – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

M. Kurbanov – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

S. Oripov – Associate Professor of the Department of Law of Tashkent State Agrarian University, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

F. Hamdamova – Acting Associate Professor of the Department of International Law and Public Law of the University of World Economy and Diplomacy, Doctor of Law

D. Sufieva – Senior Lecturer of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 11 **TOSHQULOV JURABOY, QURBANOVA ELMIRA ASADOVNA**
Globallashuv sharoitida davlatni o'rganish prinsiplari: nazariy-metodologik tahlil
- 19 **ZOKIROV SHOXRUXBEK ZOHIDJON O'G'LI**
Qonunchilikni kodifikatsiya qilishning nazariy va amaliy masalalari

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

- 26 **ILXOMBEKOV JASURBEK ILXOMBEK O'G'LI**
Axborotga bo'lgan huquqning tarixiy taraqqiyoti va internet muhitida uning huquqiy shakllanishi
- 31 **ABDURAYIMOV MUXAMMAD SUVONQUL O'G'LI**
Malakali yuridik yordam ko'rsatishning konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari va uni amalga oshiruvchi subyektlar tarkibi muammolari
- 35 **NURMATOV SUNNATILLO UZOQ O'G'LI**
Mahallaning davlat xizmatlari ko'rsatishdagi o'rni va davlat organlari bilan o'zaro hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish
- 43 **SOBIROV UMID SOBIR O'G'LI**
Akademik erkinlikning konstitutsiyaviy-huquqiy va institutsional kafolatlari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 53 **TOPILDIYEV BAXROMJON RAXIMJONOVICH**
Patent huquqi tarixi va zamonaviy funksiyasi: Yevropa va AQSH tajribasi
- 61 **RAHMONQULOVA NILUFAR HOJI-AKBAROVNA, KOVSHOV TEMUR VLADIMIROVICH**
Shartnoma tuzish bo'yicha muzokaralar: ommaviy va xususiy jihatlarni ajratish
- 74 **XO'JAYEV SHOXJAXON AKMALJON O'G'LI**
Ijtimoiy tarmoqlardagi kontent asar sifatida
- 85 **SAIDOV IBROHIM ANVAROVICH**
Korporativ boshqaruv kodeksini normativ-huquqiy hujjat sifatida qabul qilish: muammolar, zarurat va takliflar
- 93 **AKRAMOV AKMALJON ANVARJON O'G'LI**
Raqamli aktivlarni meros qilib qoldirishning huquqiy muammolari: O'zbekiston va xorij amaliyoti
- 102 **INAMDJANOVA ELNORA ELBEKOVNA**
Mediatsiya va arbitraj: O'zbekistonda investitsiya nizolarini hal etishning gibrid shakllarini rivojlantirish istiqbollari

12.00.05 – MEHNAT HUQUQI. IJTIMOY TA'MINOT HUQUQI

- 111 **ABDULLAYEVA DILFUZA SAIDAZIMOVNA**
O'zbekistonda bolalar mehnati va uning xalqaro-huquqiy tartibga solinishi

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

- 122 **XOLMUMINOV JUMA TOSHTEMIROVICH**
Ekologik huquqda raqamlashtirish va sun'iy intellekt

12.00.07 – SUD HOKIMIYATI. PROKUROR NAZORATI. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH
FAOLIYATINI TASHKIL ETISH. ADVOKATURA

131 BOBONAZAROV MUHAMMADJON MUZAFFAR O'G'LI

Sudyalar mustaqilligi va uni ta'minlash kafolatlarining nazariy-huquqiy tahlili: takomillashtirish masalalari

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

139 ABDURASULOVA KUMRINISA RAIMKULOVNA, RASHIDOV SHAVKATBEK RAVSHANBEK O'G'LI

Transport vositalari harakati yoki ulardan foydalanish xavfsizligi qoidalarini buzishning ijtimoiy xavfliligi va uning jinoiy javobgarlikni belgilashdagi ahamiyati

147 JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAXAMMADI QIZI

Odam savdosi uchun jazo muqarrarligini ta'minlash mexanizmlari

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

155 MELSOVA KAMILA BAXADIROVNA, ABDULLAYEV RUSTAM KAXRAMANOVICH

Isbotlash tizimida raqamli dalillardan foydalanishning muammoli jihatlari

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

165 MUSAYEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH

Giyohvandlik vositalarining noqonuniy muomalasiga qarshi kurashishning ijtimoiy-huquqiy mohiyati

171 AKBAROV SAIDAKBAR RUSTAM O'G'LI

Zamonaviy qurolli mojarolar sharoitida harbiy jinoyatlar uchun javobgarlik: milliy va xalqaro-huquqiy tahlil

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

178 NURIDINOV RAMZIDIN LUTFIDIN O'G'LI

Xorijiy mamlakatlarda davlat xaridlarini raqamlashtirish va korrupsiya xavfini kamaytirish mexanizmlari

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

186 XUDAYBERDIYEVA MAFTUNA ZAFAR QIZI

Bola huquqlarining tasnifi: xalqaro va milliy huquqiy yondashuvlar va ularni amalga oshirish mexanizmlarining tizimli tahlili

12.00.15 – KRIMINOLOGIYA

197 NIYOZOVA SALOMAT SAPAROVNA

Voyaga yetmagan jinoyatchi shaxsining kriminologik tavsifi va uning belgilari

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

11 ТОШКУЛОВ ЖУРАБОЙ, КУРБАНОВА ЭЛЬМИРА АСАДОВНА

Принципы изучения государства в условиях глобализации: теоретико-методологический анализ

19 ЗОКИРОВ ШОХРУХБЕК ЗОХИДЖОН УГЛИ

Теоретические и практические вопросы кодификации законодательства

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО.
ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

26 ИЛХОМБЕКОВ ЖАСУРБЕК ИЛХОМБЕК УГЛИ

Историческое развитие права на информацию и его правовое становление в интернет-среде

31 АБДУРАЙИМОВ МУХАММАД СУВОНКУЛ УГЛИ

Конституционно-правовые основы и проблематика субъектного состава оказания квалифицированной юридической помощи

35 НУРМАТОВ СУННАТИЛЛО УЗОК УГЛИ

Роль махалли в предоставлении государственных услуг и совершенствование механизмов взаимодействия с государственными органами

43 СОБИРОВ УМИД СОБИР УГЛИ

Конституционно-правовые и институциональные гарантии академической свободы

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО.
СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

53 ТОПИЛДИЕВ БАХРОМЖОН РАХИМЖОНОВИЧ

История и современные функции патентного права: опыт Европы и США

61 РАХМОНКУЛОВА НИЛЮФАР ХОДЖИ-АКБАРОВНА, КОВШОВ ТЕМУР ВЛАДИМИРОВИЧ

Переговоры о заключении договора: разграничение публичного и частного аспекта

74 ХУЖАЕВ ШОХЖАХОН АКМАЛЖОН УГЛИ

Контент в социальных сетях как произведение

85 САИДОВ ИБРОХИМ АНВАРОВИЧ

Принятие кодекса корпоративного управления в качестве нормативно-правового акта: проблемы, необходимость и предложения

93 АКРАМОВ АКМАЛЖОН АНВАРЖОН УГЛИ

Правовые проблемы наследования цифровых активов: опыт Узбекистана и зарубежная практика

102 ИНАМДЖАНОВА ЭЛНОРА ЭЛБЕКОВНА

Медиация и арбитраж: перспективы развития гибридных форм разрешения инвестиционных споров в Узбекистане

12.00.05 – ТРУДОВОЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

111 АБДУЛЛАЕВА ДИЛФУЗА САИДАЗИМОВНА

Детский труд в Узбекистане и его международно-правовое регулирование

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

122 ХОЛМУМИНОВ ЖУМА ТОШТЕМИРОВИЧ

Цифровизация и искусственный интеллект в экологическом праве

12.00.07 – СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР. ОРГАНИЗАЦИЯ
ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. АДВОКАТУРА

131 БОБОНАЗАРОВ МУХАММАДЖОН МУЗАФФАР УГЛИ

Независимость судей и теоретико-правовой анализ гарантий её обеспечения:
вопросы совершенствования

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

139 АБДУРАСУЛОВА КУМРИНИСА РАИМКУЛОВНА, РАШИДОВ ШАВКАТБЕК РАВШАНБЕК УГЛИ

Общественная опасность нарушения правил безопасности движения или эксплуатации
транспортных средств как основание уголовной ответственности

147 ЖУМАНИЁЗОВА ЗАРНИГОР МАХАММАДИ КИЗИ

Механизмы обеспечения неотвратимости наказания за торговлю людьми

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА,
ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

155 МЕЛСОВА КАМИЛА БАХАДИРОВНА, АБДУЛЛАЕВ РУСТАМ КАХРАМАНОВИЧ

Проблемные аспекты использования цифровых доказательств в системе доказывания

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

165 МУСАЕВ ДЖАМАЛИДДИН КАМАЛОВИЧ

Социально-правовое значение противодействия незаконному обороту наркотических средств

171 АКБАРОВ САИДАКБАР РУСТАМ УГЛИ

Ответственность за военные преступления в условиях современных вооружённых
конфликтов: национально-правовой и международно-правовой анализ

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

178 НУРИДИНОВ РАМЗИДИН ЛУТФИДИН УГЛИ

Цифровизация государственных закупок и механизмы снижения коррупционных
рисков в зарубежных странах

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

186 ХУДАЙБЕРДИЕВА МАФТУНА ЗАФАР КИЗИ

Классификация прав ребёнка: системный анализ международно-правовых и
национально-правовых подходов и механизмов реализации

12.00.15 – КРИМИНОЛОГИЯ

197 НИЁЗОВА САЛОМАТ САПАРОВНА

Криминологическая характеристика личности несовершеннолетнего преступника и
её признаки

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 11 **TOSHKULOV JURABOY, KURBANOVA ELMIRA ASADOVNA**
Principles of studying the state in the context of globalization: a theoretical and methodological analysis
- 19 **ZOKIROV SHOKHRUKHBEK ZOHIDJON UGLI**
Theoretical and practical issues of legislative codification

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

- 26 **ILKHOMBEKOV JASURBEK ILKHOMBEK UGLI**
Historical development of the right to information and its legal formation in the internet environment
- 31 **ABDURAYIMOV MUKHAMMAD SUVONKUL UGLI**
Constitutional-legal foundations and problematics of the subject composition of qualified legal aid provision
- 35 **NURMATOV SUNNATILLO UZOQ UGLI**
Improving the role of the mahalla in the provision of public services and mechanisms for interaction with state bodies
- 43 **SOBIROV UMID SOBIR UGLI**
Constitutional-legal and institutional guarantees of academic freedom

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 53 **TOPILDIEV BAKHROMJON RAKHIMJONOVICH**
History and modern functions of patent law: the experience of Europe and the United States
- 61 **RAHMONKULOVA NILUFAR HOJI-AKBAROVNA, KOVSHOV TEMUR VLADIMIROVICH**
Contract negotiations: definition of public and private aspects
- 74 **KHUJAEV SHOKHJAKHON AKMALJON UGLI**
Content on social media as a work
- 85 **SAIDOV IBROHIM ANVAROVICH**
Adoption of the corporate governance code as a regulatory-legal document: problems, needs and suggestion
- 93 **AKRAMOV AKMALJON ANVARJON UGLI**
Legal problems of inheriting digital assets: Uzbekistan and foreign practice
- 102 **INAMDJANOVA ELNORA ELBEKOVNA**
Mediation and arbitration: prospects for the development of hybrid forms of investment dispute resolution in Uzbekistan

12.00.05 – LABOR LAW. SOCIAL SECURITY LAW

- 111 **ABDULLAEVA DILFUZA SAIDAZIMOVNA**
Child labour in Uzbekistan and its international legal regulation

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 122 **KHOLMUMINOV JUMA TOSHTEMIROVICH**
Digitalization and artificial intelligence in environmental law

12.00.07 – JUDICIAL BRANCH. PROSECUTOR’S CONTROL.
ORGANIZATION OF LAW ENFORCEMENT. ADVOCACY

131 BOBONAZAROV MUHAMMADJON MUZAFFAR UGLI

Theoretical and legal analysis of the independence of judges and guarantees for ensuring it: issues of improvement

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

139 ABDURASULOVA KUMRINISA RAIMKULOVNA, RASHIDOV SHAVKATBEK RAVSHANBEK UGLI

Social danger of violation of safety rules for transport vehicle movement or operation and its significance in establishing criminal liability

147 JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAKHAMMADI KIZI

Mechanisms for ensuring the inevitability of punishment for human trafficking

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND
FORENSIC EXPERTISE

155 MELSOVA KAMILA BAKHADIROVNA, ABDULLAEV RUSTAM KAKHRAMANOVICH

Problematic aspects of the use of digital evidence in the evidentiary system

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

165 MUSAEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH

The socio-legal significance of combating the illegal drug trade

171 AKBAROV SAIDAKBAR RUSTAM UGLI

Liability for war crimes in the context of modern armed conflicts: a national and international legal analysis

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

178 NURIDINOV RAMZIDIN LUTFIDIN UGLI

Mechanisms for the digitalization of public procurement and the reduction of corruption risks in foreign countries

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

186 KHUDAYBERDIEVA MAFTUNA ZAFAR KIZI

Classification of children’s rights: a systematic analysis of international and national legal approaches and implementation mechanisms

12.00.15 – CRIMINOLOGY

197 NIYOZOVA SALOMAT SAPAROVNA

Criminological characteristics and signs of the personality of a juvenile offender

Kelib tushgan / Получено / Received: 12.05.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 26.05.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 26.06.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.3./AGAR1656>

UDC: 340.134(045)(575.1)

QONUNCHILIKNI KODIFIKATSIYA QILISHNING NAZARIY VA AMALIY MASALALARI

Zokirov Shoxruxbek Zohidjon o'g'li,

Sarbo'n universiteti

Huquqiy fanlar kafedrası o'qituvchisi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9025-6285>

e-mail: shohruxzokirov2320@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada qonunchilikni kodifikatsiya qilishning nazariy hamda amaliy jihatlarini ilmiy asosda tizimli tahlil qilingan. Tadqiqotning asosiy maqsadi kodifikatsiyaning huquqiy mohiyatini yoritib berish, uning turlari, tamoyillari va huquqiy tizimdagi o'rnini aniqlash hamda O'zbekiston Respublikasida qonunchilikni tizimlashtirishdagi ahamiyatini baholashdan iborat. Tadqiqot davomida qiyosiy-huquqiy, tarixiy-huquqiy, tizimli tahlil, mantiqiy-huquqiy va formal-yuridik metodlardan foydalanildi. Shu bilan birga, Markaziy Osiyo davlatlari, Rossiya, Xitoy hamda Yevropa mamlakatlarining kodifikatsiya sohasidagi tajribasi qiyoslab o'rganildi. Tadqiqot natijasida kodifikatsiya huquqiy tizimni izchil shakllantirish, normativ-huquqiy hujjatlar o'rtasidagi ziddiyatlarni yanada kamaytirish, huquqni qo'llash amaliyotini soddalashtirish va fuqarolar uchun qonunchilikning tushunarligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi. Shu bilan birga, O'zbekistonda xususiy xalqaro huquq, ma'muriy protsedura, ekologiya va ta'lim huquqi kabi ayrim sohalarida kodifikatsiya jarayonini yanada rivojlantirish zarurligi asoslab berildi. Maqolada kodifikatsiya jarayonida yuzaga keladigan nazariy va amaliy muammolar ham o'rganilib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy takliflar berildi. Tadqiqot natijalari qonunchilikni takomillashtirish, huquq ijodkorligini rivojlantirish va yangi kodekslarni ishlab chiqishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: kodifikatsiya, qonunchilikni tizimlashtirish, huquqiy tizim, kodeks, normativ-huquqiy hujjatlar, huquq ijodkorligi, xususiy xalqaro huquq

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ КОДИФИКАЦИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Зокиров Шохрухбек Зохи́джон угли,

преподаватель кафедры правовых наук

Университета Сарбо'n

Аннотация. В данной статье на научной основе проведён системный анализ теоретических и практических аспектов кодификации законодательства. Основной целью исследования является раскрытие правовой сущности кодификации, определение её видов, принципов и места в правовой системе, а также оценка её значения в систематизации законодательства Республики Узбекистан. В ходе исследования использовались сравнительно-правовой, историко-правовой, системно-аналитический, логико-правовой и формально-юридический методы. Наряду с этим сравнительно изучен опыт государств Центральной Азии, России, Китая и европейских стран в сфере кодификации. В результате исследования установлено, что кодификация способствует последовательному формированию правовой системы, дальнейшему сокращению противоречий между нормативно-правовыми актами, упрощению правоприменительной практики и повышению доступности законодательства для граждан. Вместе с тем обоснована необходимость дальнейшего развития процесса кодификации в Республике Узбекистан в таких сферах, как международное частное право, административные процедуры, экологическое и образовательное право. В статье также исследованы теоретические и практические проблемы, возникающие в процессе кодификации, и предложены научные рекомендации по их устранению. Результаты исследования имеют важное

научно-практическое значение для совершенствования законодательства, развития правотворческой деятельности и разработки новых кодексов.

Ключевые слова: кодификация, систематизация законодательства, правовая система, кодекс, нормативно-правовые акты, правотворчество, международное частное право

THEORETICAL AND PRACTICAL ISSUES OF LEGISLATIVE CODIFICATION

Zokirov Shokhrukhbek Zohidjon ugli,

Lecturer of the Department of Legal Sciences,
Sarbon University

Abstract. This article provides a systematic analysis of the theoretical and practical aspects of legislative codification on a scientific basis. The main goal of the study is to clarify the legal essence of codification, determine its types, principles, and place in the legal system, and evaluate its significance in the systematization of legislation in the Republic of Uzbekistan. Comparative-legal, historical-legal, systematic analysis, logical-legal and formal-legal methods were used in the research. At the same time, the experience of Central Asian countries, Russia, China, and European countries in the field of codification was studied in comparison. As a result of the study, it was found that codification serves to consistently form a legal system, further reduce contradictions between regulatory legal acts, simplify law enforcement practice, and increase the clarity of legislation for citizens. At the same time, the need for further development of the codification process in Uzbekistan in some areas, such as private international law, administrative procedure, environmental and educational law, was justified. The article also examines theoretical and practical problems arising during the codification process and provides scientific proposals for their elimination. The research results are of great scientific and practical importance in improving legislation, developing lawmaking, and developing new codes.

Keywords: codification, systematization of legislation, legal system, code, normative legal acts, lawmaking, private international law

Kirish

Hozirgi paytda zamonaviy davlatning huquqiy tizimini takomillashtirish, uni tartibga solish va fuqarolar uchun tushunarli hamda sodda qonunchilik bazasini yaratish har doimgidan ham ko'proq ahamiyat kasb etmoqda. Kodifikatsiya aynan qonunchilikni tizimlashtirishning eng samarali shakli sifatida nafaqat huquqshunoslik fanida, balki davlat boshqaruvining amaliy sohasida ham eng asosiy o'rinda turadi. O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so'ng milliy huquqiy tizimni mustaqil ravishda rivojlantirish yo'lini belgilab olib, qonunchilikni kodifikatsiya qilish masalasiga alohida e'tibor qaratdi. Bu jarayon ham nazariy, ham amaliy jihatdan qator muammolarni o'z ichiga qamrab oladi.

Kodifikatsiya huquqiy normalarni yangi mantiqiy, izchil va tugallangan tizimga yaxlit birlashtirish jarayonidir. Ushbu jarayon faqat qonunlar to'plamini tuzish bilan cheklanib qolmay, balki huquqiy normalarni qayta ishlash, ularni bir-biriga moslashtirish hamda mavjud qarama-qarshiliklarni bartaraf etishni ham nazarda tutadi (Varga, 2023). Markaziy Osiyo davlatlari, jumladan, O'zbekiston ham ushbu muammoni bartaraf

etishda o'ziga xos yo'l tutmoqda (Axmedshayeva, 2024). Kodifikatsiya jarayonining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi esa uning nazariy asoslarini to'g'ri tanlash va belgilab olishga ko'p tomonlama bog'liqdir.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi – qonunchilikni kodifikatsiya qilishning nazariy asoslarini tahlil qilish, uning turlari va tamoyillarini aniqlash hamda O'zbekiston Respublikasi qonunchiligini tizimlashtirishda kodifikatsiyaning o'рни hamda ahamiyatini baholashdan iborat. Ushbu tadqiqotimiz quyidagi muammolarni hal etishga qaratilgan: birinchidan, kodifikatsiya tushunchasini huquqiy doktrinada to'g'ri qo'llash; ikkinchidan, kodifikatsiyaning turli shakllarini taqqoslash va ularning qo'llanish sohaslarini aniqlashtirib olish; uchinchidan, xususiy xalqaro huquqqa o'xshash maxsus sohalarda kodifikatsiyaning o'ziga xos jihatlari va xususiyatlarini o'rganish; to'rtinchidan, milliy qonunchilikni tizimlashtirishdagi zamonaviy tendensiyalarni baholash va o'rganish. O'ylashimizcha, bunday masalalar O'zbekiston kabi o'tish davridagi davlatlar uchun juda muhim bo'lib, qonunchilik tizimini isloh qilish davom etmoqda.

Kodifikatsiya muammosi xorijiy va mahalliy huquqshunolar tomonidan atroflicha keng tadqiq etilgan va o'rganilgan. Xususan, Varga (2023) kodifikatsiyani huquq falsafasi va ijtimoiy falsafa nuqtayi nazaridan tahlil qilib, uni huquqiy tizimning evolyutsion rivojlanish bosqichi sifatida talqin qiladi. Ivanov (2024) esa qonunchilikni kodifikatsiya qilish bilan huquqni kodifikatsiya qilish o'rtasidagi tafovutni nazariy jihatdan asoslab beradi hamda bu farqning amaliy ahamiyatini ko'rsatib, tahlillarga qo'l uradi.

Ashuraxunova (2023) qonunchilikni tizimlashtirish nazariy masalalari doirasida kodifikatsiyaning turlarini batafsil tasniflab, har birining o'ziga xos belgilarini ajratib ko'rsatadi. Axmedshayeva (2024) Markaziy Osiyo davlatlarida kodifikatsiya jarayonini qiyosiy tahlil qiladi va mintaqaviy muammolarni alohida ta'kidlab, ularni bartaraf etish bo'yicha o'z fikrlarini bildiradi. Raxmonqulova xususiy xalqaro huquq normalarini kodifikatsiya qilishning huquqiy doktrinadagi muammolarini tadqiq etib, bu sohadagi qarama-qarshiliklarni aniqlaydi (Rakhmonkulova, 2023). Chela, Fekolli va Kalemay (Çela et al., 2024) Yevropa xususiy xalqaro huquqini kodifikatsiya qilish masalasini ko'rib chiqish asosida xalqaro tajribani tahlil qiladi.

Xitoy huquqshunolari Li, Tyan va Li (2025) hamda Du, Din va Li (2025) atrof-muhit qonunchiligini kodifikatsiya qilish masalasini qiyosiy usulda o'rganib, Xitoy tajribasini jahon standartlari bilan taqqoslaydi va takliflar beradi. Soibnazarov (2026) zamonaviy jamiyatda huquq ijodkorligining qonunchilik tizimini rivojlantirishdagi ahamiyatini o'rganib, kodifikatsiyaning ijtimoiy vazifasini asoslaydi. Zokirov (2026) esa O'zbekistonda ta'lim sohasidagi qonunchilikni tizimlashtirish masalasini tadqiq etadi. Bu tadqiqotlar kodifikatsiyaning ko'p qirrali tabiatini ko'rsatib, ushbu maqola uchun muhim nazariy zamin yaratadi.

Asosiy qism

Tadqiqotda qonunchilikni kodifikatsiya qilish sohasidagi nazariy va amaliy masalalar o'rganilgan. Jumladan, kodifikatsiya tushunchasi, turlari, tamoyillari, shuningdek, xususiy xalqaro huquq, ma'muriy huquq, mehnat huquqi, ekologiya huquqi kabi sohalardagi kodifikatsiya jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekiston, Rossiya, Uk-

raina, Belarus, Tojikiston va boshqa post-sovet mamlakatlari hamda Xitoy, Yevropa tajribasidagi kodifikatsiya jarayonlari qiyosiy tahlil qilinib, ko'rib chiqilgan.

Tadqiqotning predmeti sifatida qonunchilikni kodifikatsiya qilish sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy adabiyotlar va huquqiy doktrina belgilangan. Tadqiqot obyekti deb kodifikatsiya jarayonida yuzaga keladigan ijtimoiy munosabatlar va ularning huquqiy tartibga solinishini ko'rsatib o'tishimiz mumkin. Tadqiqot 2008–2026-yillar oralig'idagi ilmiy manbalar, qonunchilik hujjatlari va qiyosiy huquqshunoslik sohasidagi ishlanmalar asosiga qurilgan va yozilgan.

Tadqiqotda qiyosiy-huquqiy (turli mamlakatlardagi kodifikatsiya jarayonlarini solishtirish uchun), tarixiy-huquqiy (kodifikatsiya tamoyillari va shakllarining evolyutsiyasini, ya'ni rivojlanishini o'rganish uchun), tizimli tahlil (kodifikatsiyaning huquqiy tizim bilan o'zaro munosabatini aniqlash uchun), mantiqiy-huquqiy (huquqiy normalar o'rtasidagi ziddiyatlar va bo'shliqlarni aniqlash uchun), shuningdek, formal-yuridik (normativ hujjatlarni sharhlash va tahlil qilish uchun) kabi ilmiy metodlardan foydalanilgan. Metodologik asos sifatida huquqiy pozitivizm, tabiiy huquq nazariyasi va sotsio-huquqiy yondashuv qo'llangan. Ushbu metodlar majmuasi tadqiqot mavzusini har tomonlama va chuqur o'rganish imkonini beradi, deb hisoblaymiz.

O'rganish natijasida ma'lum bo'ldiki, kodifikatsiya yuridik texnikaning maxsus usuli bo'lib, amaldagi huquqiy normalarni qayta ishlash, ularni yangi tizimga birlashtirish va yagona, normativ-huquqiy hujjat – kodeks shaklida mustahkamlashdan iboratdir (Odilqoriyev, 2018). Kodifikatsiyaning uch asosiy turini ajratib ko'rsatish mumkin: to'liq (umumiy) kodifikatsiya, tarmoq kodifikatsiyasi va maxsus (muassasaviy) kodifikatsiya. Har birining o'ziga xos xususiyatlari mavjud bo'lib, ularning qo'llanishi huquqiy tartibga solish sohasining o'ziga xosligiga bog'liq, deb qaraladi (Ashuraxunova, 2023).

O'zbekiston Respublikasida 1991-yildan faol kodifikatsiya jarayoni boshlandi. Bu jarayonni Fuqarolik kodeksi, Jinoyat kodeksi, Mehnat kodeksi, Oila kodeksi, Yer kodeksi va boshqa fundamental kodekslarni qabul qilish bilan bog'lashimiz mumkin. Shuningdek, ayrim sohalarda,

xususan, xususiy xalqaro huquqda, ma'muriy protsedura sohasida kodifikatsiya hali to'liq amalga oshirilmagan va bu muammo dolzarb bo'lib qolmoqda (Rakhmonkulova, 2015; Fedorchuk, 2024). Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, kodifikatsiya jarayoni doimiy va bosqichma-bosqich xarakter kasb etadi hamda ijtimoiy munosabatlarning rivojlanishi bilan birga yangilanib borishi lozim, deb hisoblanadi (Varga, 2023).

Tadqiqot quyidagi ilmiy-amaliy natijalarni berdi. Birinchidan, kodifikatsiya tushunchasiga nisbatan ikki xil yondashuv mavjudligi aniqlandi: tor ma'nodagi kodifikatsiya (faqat kodeks yaratish) va keng ma'nodagi kodifikatsiya (huquqni umumiy tizimlashtirish jarayoni). Ivanov (2024) ta'biricha, "qonunchilikni kodifikatsiya qilish" va "huquqni kodifikatsiya qilish" tushunchalari o'rtasidagi farqni aniq belgilash dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Ikkinchidan, huquqiy normalar o'rtasidagi ziddiyatlar kodifikatsiyaning asosiy to'siqlaridan biri ekanligi tasdiqlandi (Lindahl & Reidhav, 2015). Uchinchidan, atrof-muhit huquqi, xususiy xalqaro huquq va ma'muriy huquq kabi sohalarda kodifikatsiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va qiyinchiliklari aniqlandi (Du et al., 2025; Li et al., 2025; Çela et al., 2024).

Tahlil natijalariga ko'ra, qonunchilikni kodifikatsiya qilish jarayonining bir necha muhim jihatlari alohida ta'kidlash lozim. Al-Amoudi (2016) ta'kidlaganidek, ijtimoiy normalar, jumladan, huquqiy normalar ham mazmunan ijro etilishi kerak. Shu nuqtayi nazardan, kodifikatsiya nafaqat tashqi shaklni, balki normalarning ichki mohiyatini ham tartibga solish imkonini beradi. Bunday yondashuv kodifikatsiyaning yuzaki qonun to'plami sifatida emas, balki chuqur huquqiy islohot vositasi sifatida tushunilishini ta'minlaydi.

Fikrimizcha, O'zbekistonda kodifikatsiya jarayonini yanada rivojlantirish, ayniqsa, ta'lim sohasidagi qonunchilikni tizimlashtirish zarur. Zokirov (2026) ushbu masalani ko'rib chiqib, bu sohada ham yagona kodeks yaratish zaruratini asoslaydi. Xususiy xalqaro huquq sohasida ham qonunchilikni tizimlashtirish masalasi Rakhmonkulova tomonidan o'rganilgan va ushbu sohadagi normalar hali tarqoq holda turli qonun hujjatlari-da joylashgani, ularni hal etish uchun esa yagona kodeks yaratish dolzarbligini haqida fikr yuritilgan (Rakhmonkulova, 2023). Von Schwind (1968) ham ellik yillar oldin ushbu muammoga e'tibor

qaratgan edi va ushbu masala hanuz o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Xuddi shunday holat ma'muriy protsedura sohasida ham kuzatilmoqda: Kolomojets va Astahov (2011) Ukraina tajribasini tahlil qilib, ma'muriy protsedura qonunchiligini kodifikatsiya qilishning zarurligini asoslab bergan.

Tadqiqot davomida bir qator nazariy va amaliy muammolar aniqlandi. Birinchi muammo – kodifikatsiyaning universal yoki umumiy ta'rifi mavjud emasligi. Turli huquqiy tizimlar – kontinental, anglo-sakson va aralash tizimlarda kodifikatsiya turlicha talqin qilinadi (Varga, 2023). Ikkinchi muammo – kodifikatsiya jarayonida huquqiy normalar o'rtasidagi ziddiyatlarni bartaraf etish. Lindahl va Reidhav (2015) ushbu ziddiyatlarning turlari va ularni hal qilish yo'llarini batafsil tahlil qilgan. Uchinchisi muammo – atrof-muhit huquqi kabi sohalarda huquqiy normalarning tez o'zgarishi tufayli ularni yagona tizimga solib, tartibli saqlash tobora qiyinlashib bormoqda (Du et al., 2025).

Shuningdek, post-sovet mamlakatlari uchun xos bo'lgan muammo – sovet davrida shakllangan huquqiy texnika va milliy huquqiy an'analar o'rtasidagi ziddiyat ham mavjud. Nematov (2008) Tojikiston, Krivoy (1996) Belarus, Vasileva (2010), Vitryanskiy va boshqalar (2015) Rossiya tajribasini o'rganib, bu muammolarga munosabat bildirgan. Shmelev (2021) imlo normalarini kodifikatsiya qilishda ham o'xshash qiyinchiliklar yuzaga kelishini ta'kidlab, umumiy kodifikatsiya tamoyillari turli sohalarda qo'llanishini ko'rsatadi.

Turli tadqiqot metodlarining qiyosiy tahlilidan ma'lum bo'lishicha, qiyosiy-huquqiy metod kodifikatsiya sohasidagi xalqaro tajribani o'rganishda eng samarali hisoblanadi. Li va boshqalar (2025) Xitoy atrof-muhit qonunchiligini kodifikatsiya qilishni qiyosiy nuqtayi nazardan o'rganib, qiyosiy metodning yutuqlarini qayd etgan. Uayli, Bostin va Gantman (Wylie et al., 2025) esa normalarni belgilash va kodifikatsiya qilishda ijtimoiy-psixologik omillarni hisobga olish zarurligini ta'kidlab, ko'p metodli yondashuvning ahamiyatini ko'rsatib o'tgan.

Ushbu tadqiqot natijalarini boshqa ishlar bilan solishtirish shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda kodifikatsiya jarayoni umuman olganda ijobiy tendensiyaga ega, ammo ba'zi sohalarda orqada qolmoqda. Soibnazarov (2026) zamonaviy jamiyatda huquq ijodkorligining qonunchilik tizimini

rivojlantirishdagi rolini tahlil qilib, kodifikatsiya-ni zamonaviy qonunchilik faoliyatining ajralmas qismi sifatida belgilaydi. Axmedshayeva (2024) Markaziy Osiyo davlatlari tajribasini qiyoslab, mintaqaviy hamkorlik va tajriba almashish zarurligini ta'kidlagan.

Yuqorida ko'rib chiqilgan masalalar tahlilidan kelib chiqib, aytish mumkinki, qonunchilikni kodifikatsiya qilish zamonaviy huquqiy tizimning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. U samarali amalga oshirilishi uchun kuchli va yetarli nazariy asos, malakali xodimlar va siyosiy irodaning uyg'unligi talab etiladi. Hozirgi kunda O'zbekistonda qonunchilikni tizimlashtirish va kodifikatsiya ishlari davom ettirilmoqda. Biroq ta'lim huquqi, xususiy xalqaro huquq, ma'muriy protsedura huquqi va ekologiya huquqi kabi sohalar kodifikatsiya jarayoni hali o'z yakuniga yetmagan. Bu sohalar alohida e'tibor va tahlilni talab qiladi.

Ushbu tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi xulosalarga kelish mumkin. Birinchidan, kodifikatsiya – huquqiy normalarni yangi, mantiqiy va izchil tizimga birlashtiruvchi, ularni qayta ishlovchi hamda yagona normativ-huquqiy hujjat shaklida mustahkamlovchi jarayon bo'lib, u huquqiy tartibga solishning sifatini tubdan yaxshilash imkonini beradi. Ikkinchidan, kodifikatsiyaning turlari va shakllari huquqiy tartibga solinayotgan munosabatlarning xususiyatiga qarab tanlanishi kerak va bu jarayonni sohaga qarab individuallashtirilgan yondashuv asosida amalga oshirish maqsadga muvofiqdir. Uchinchidan, xususiy xalqaro huquq, ma'muriy protsedura huquqi va ta'lim huquqi sohasida kodifikatsiya jarayonini tezlashtirish zarur (Rakhmonkulova, 2023; Fedorchuk, 2024; Zokirov, 2026).

Amaliy takliflar sifatida quyidagilarni ilgari surish mumkin: birinchidan, O'zbekiston Respublikasida Xususiy xalqaro huquq to'g'risidagi kodeksni ishlab chiqish va qabul qilish; ikkinchidan, ma'muriy tartib-taomillar to'g'risidagi qonunchilikni yagona kodeks ko'rinishiga keltirish; uchinchidan, ta'lim sohasidagi qonunchilikni tizimlashtirish ishlarini yakunlash va Ta'lim kodeksini qabul qilish; to'rtinchidan, Markaziy Osiyo davlatlari bilan kodifikatsiya sohasida tajriba almashish va hamkorlikni yo'lga qo'yish (Axmedshayeva, 2024). Ushbu takliflarni amalga oshirish O'zbekiston huquqiy tizimini yanada ta-

komillashtiradi, fuqarolar va tadbirkorlar uchun huquqiy barqarorlikni ta'minlaydi hamda xalqaro hamkorlik uchun qulay shart-sharoit yaratadi.

Demak, kodifikatsiya – bir martalik jarayon emas, balki huquqiy tizimning doimiy rivojlantirishini ta'minlovchi uzluksiz mexanizm. Fan va jamiyatning rivojlanishi bilan birga, qonunchilikni yangilash, zamonaviy munosabatlarni yangi kodekslar doirasida tartibga solish davlat oldidagi doimiy vazifa, deya ta'kidlashimiz mumkin (Soibnazarov, 2026; Varga, 2023). Shu sababli kodifikatsiya nazariyasi va amaliyotini muntazam o'rganish hamda takomillashtirish huquqshunoslik fanining ustuvor yo'nalishidir.

Xulosa

Qonunchilikni kodifikatsiya qilish zamonaviy huquqiy tizimni barqaror, izchil va samarali rivojlantirishning eng muhim vositalaridan biridir. Kodifikatsiya jarayoni nafaqat normativ-huquqiy hujjatlarni tartibga solish va tizimlashtirishni, balki huquqiy tizimdagi ziddiyatlarni bartaraf etish, huquq normalarini uyg'unlashtirish hamda ularni jamiyat ehtiyojlariga moslashtirishni ham o'z ichiga oladi.

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, kodifikatsiya jarayoni murakkab va ko'p bosqichli huquqiy hodisa bo'lib, uning samaradorligi nazariy asoslarning puxtaligiga, huquqiy texnika darajasiga hamda amaliy huquq ijodkorligining izchilligiga bevosita bog'liqdir. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan kodifikatsiya islohotlari ijobiy xarakterga ega bo'lsa-da, ayrim sohalar, xususan, xususiy xalqaro huquq, ma'muriy protsedura va ta'lim huquqi yo'nalishlarida tizimli yondashuvni yanada kuchaytirish zarur.

Shuningdek, qiyosiy-huquqiy tahlil shuni tasdiqlaydiki, rivojlangan davlatlar tajribasi kodifikatsiyaga doimiy yangilanib boruvchi va evolyutsion jarayon sifatida qarash lozimligini ko'rsatadi. Bu esa milliy qonunchilikni zamonaviy ko'rinishga keltirishda uzluksizlik va moslashuvchanlik tamoyillarining muhimligini yana bir marta tasdiqlaydi.

Umuman olganda, kodifikatsiyani takomillashtirish nafaqat huquq tizimining ichki uyg'unligini mustahkamlaydi, balki fuqarolarning huquqiy ongini oshirish, huquqni qo'llash amaliyotini osonlashtirish va davlat boshqaruvi samaradorligini kuchaytirishga ham yordam

beradi. Shu sababli kodifikatsiya jarayonini ilmiy asosda rivojlantirish va uni zamonaviy huquqiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida davom ettirish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

REFERENCES

- Al-Amoudi, I. (2016). *In letter and in spirit: Social morphogenesis and the interpretation of codified social rules. In Morphogenesis and the crisis of normativity* (pp. 113–139). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28439-2_6
- Ashuraxunova, S. (2023). Qonunchilikni tizimlashtirishning nazariy masalalari: kodifikatsiyalashning turlari [Theoretical issues of systematization of legislation: Types of codification]. *Collection of Scientific Papers "SCIENTIA"*, 64–66. <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/929>
- Axmedshayeva, M. (2024). Markaziy Osiyo davlatlarida kodekslashtirish jarayoni: ayrim nazariy-huquqiy masalalar [Codification process in Central Asian states: some theoretical and legal issues]. *Jurisprudence*, 4(4), 11–18.
- Çela, E., Fekolli, S., & Kalemaj, E. (2024). Codification of European private international law. *Interdisciplinary Journal of Research and Development*, 11(1 S1), 154. <https://doi.org/10.56345/ijrdv11n1s124>
- Du, Q., Ding, N., & Li, J. (2025). Status and development of natural resources law in the codification of environmental law. In *Environmental law codification in China: Paradigm change in environmental legislation* (pp. 137–165). Springer Nature Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-96-9211-8_7
- Fedorchuk, M. V. (2024). The problem of codification of administrative tort norms: Normative approach. In *International scientific and practical conference "Development of science and technology: Challenges of our time"* (pp. 109–112). Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-109>
- Ivanov, A. B. (2024). Codification of legislation or codification of law: Statement of the problem. *Yaroslavl State University Bulletin. Series Humanities*, 18(4), 594–607. <https://doi.org/10.18255/1996-5648-2024-4-594-607>
- Kolomojets, T. O., & Astahov, D. S. (2011). *Kodifikatsiya administratyvno-protsedurnoho zakonodavstva Ukraini* [Codification of administrative procedural legislation of Ukraine]. ZNU.
- Krivoy, V. (1996). *Kodifikatsiya zakonodatelstva o trude Belarusi* [Codification of Belarus labor legislation]. <https://ssrn.com/abstract=3328000>
- Li, Y., Tian, S., & Li, S. (2025). Codification of China's environmental law in a comparative perspective. In *Environmental law codification in China: Paradigm change in environmental legislation* (pp. 53–74). Springer Nature Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-96-9211-8_3
- Lindahl, L., & Reidhav, D. (2015). *Conflict of legal norms: Definition and varieties. In Logic in the theory and practice of lawmaking* (pp. 49–95). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-19575-9_2
- Nematov, A. (2008). *Kodifikatsiya zakonodatelstva Respubliki Tadjikistan* [Codification of the legislation of the Republic of Tajikistan]. Sputnik+. <https://lawtheses.com/kodifikatsiya-zakonodatelstva-respubliki-tadjikistan>
- Odilqoriyev, X. T. (2018). *Davlat va huquq nazariyasi* [Theory of state and law]. Adolat.
- Rakhmonkulova, N. (2015). Issues of improving the legal documents' codification of the private international law. *The Advanced Science Journal*, 4, 96–98. <https://doi.org/10.15550/ASJ.2015.04.096>
- Rakhmonkulova, N. (2023). Problems of codification of norms of private international law in legal doctrine. *Society and Innovation*, 4(6), 24–31. <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol4-iss6-pp24-31>
- Shmelev, A. D. (2021). Kodifikatsiya orfograficheskikh norm: obshchie printsipy i podvodnye kamni [Codification of spelling norms: General principles and pitfalls]. *Proceedings of the V. V. Vinogradov Russian Language Institute*, 3, 11–25.
- Soibnazarov, X. (2026). Zamonaviy jamiyatda huquq ijodkorligining qonunchilik tizimini rivojlantirishdagi ahamiyati [The importance of law-making in the development of the legislative system in modern society]. *Studies*, 85(2), 236–243.
- Varga, C. (2023). *Codification. In M. Sellers & S. Kirste (Eds.), Encyclopedia of the philosophy of law and social philosophy* (pp. 476–483). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-6519-1_398
- Vasileva, Yu. V. (2010). *Kodifikatsiya rossiiskogo zakonodatelstva o sotsialnom obespechenii: teoreticheskie i prakticheskie problemy* [Codification of Russian legislation on social security: Theoretical and practical problems]

(Publication No. 317316) [Doctoral dissertation, Moscow State University of Printing Arts]. Dissercat. <https://www.dissercat.com/content/kodifikatsiya-rossiiskogo-zakonodatelstva-o-sotsialnom-obespechenii-teoreticheskie-i-praktic>

Vitryanskiy, V. V., Golovina, S. Y., & Gongalo, B. M. (2015). *Kodifikatsiya rossiyskogo chastnogo prava 2015* [Codification of Russian private law 2015]. Statut. <https://dokumen.pub/2015-e-5178824.html>

Von Schwind, F. (1968). Problems of codification of private international law. *The International and Comparative Law Quarterly*, 17(2), 428–442. <https://www.jstor.org/stable/757113>

Wylie, J., Bostyn, D., & Gantman, A. (2025). People use norms, values, codification, and enforceability to determine if a rule was broken. *Open Mind*, 9, 1158–1184. <https://doi.org/10.1162/opmi.a.19>

Zokirov, Sh. (2026). O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasiga oid qonunchilikni tizimlashtirishning ahamiyati [The importance of systematization of legislation on education in the Republic of Uzbekistan]. *Universal Journal of Law, Finance and Applied Sciences*, 4(35), 87–91. <https://sr-journals.org/index.php/UJLFAS/article/view/1335>

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-YIL 3-SON

VOLUME 6 / ISSUE 3 / 2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.3>.

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence>